ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟΝ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ

ΚΑΙΡΟΣ ΝΑ ΔΟΘΟΥΝ ΙΣΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΡΑΣΙΝ ΤΩΝ

Τά κενά εἶναι μεγάλα καί εἶναι ἀρκεταί αἱ γυναῖκες πού μποροῦν νά τά πληρώσουν

ΑΡΘΡΟΝ ΤΗΣ Κυρίας ΑΝΝΑΣ ΡΟΖΕΜΠΕΡΓΚ, ΠΡΩΗΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΑΜΥΝΗΣ ΤΩΝ Η.Π.Α.

= = Ἀποκλειστικότης τοῦ «Βήματος διά τήν Ἑλλάδα = =

ΔΕΝ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΝΤΑΙ μόνον τά γυναικεῖα σωματεῖα τῆς Ἑλλάδος διότι τά πολιτικά κόμματα δέν περιέλαβαν ἀρκετές γυναῖκες μεταξύ τῶν ὑποψηφίων των. Διαμαρτυρίαι ἀκούονται καί εἰς τήν φημιζομένην ὡς κατ' ἐξοχήν χώραν τῆς γυναικοκρατίας, τήν Ἀμερικήν. Εἰς τό κατωτέρω ἄρθρον, μία διακεκριμένη Ἀμερικανίς, ἡ Ἄννα Ρόζεμπεργκ, τήν ὁποίαν ὁ μεγάλος Τζώρτζ Μάρσαλ ἐπεστράτευσεν ὡς ὑφυπουργόν τῆς Ἀμύνης, θέτει τό πρόβλημα ὅπως ἐμφανίζεται εἰς τήν πατρίδα της, ἀλλά καί κατά τρόπον διαφωτιστικόν καί θετικῶς χρήσιμον εἰς τήν κοινήν γνώμην ὅλων τῶν λαῶν πού ἀγωνίζονται διά τήν ἀνάπτυξίν των.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, Νοέμβριος.— Φαίνεται δύσκολον νά πιστεύσῃ κανείς ὅτι εἰς τούς ταραχώδεις αὐτούς καιρούς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς κρίσεως μία μεγίστη παγκόσμιος Δύναμις ἀγνοεῖ πλήρως τά 50% σχεδόν τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ της. Καί ὅμως, αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι δέν κάνουν

Μαργαρίτα Ἀλλέρ: Ἡ πρώτη πρόεδρος Ἐφετῶν εἰς Γαλλίαν

σχεδόν τίποτε διά νά ἀποδεσμεύσουν καί νά χρησιμοποιήσουν τάς δυνάμεις τῶν 92.970.000 γυναικῶν. Διατί;

Μέ τά 9,1% τοῦ γυναικείου πληθυσμοῦ μας διπλωματούχους κολλεγίου —τό ἀνώτατον ποσοστόν εἰς τόν κόσμον—διαθέτομεν τεραστίας δυνάμεις διά νά συμπληρώσωμεν τάς ἀραιωμένας τάξεις τῶν ἐλευθέρων ἐπαγγελματιῶν ἐπιστημόνων καί παντός εἴδους διευθυντῶν, ὥστε νά συμβαδίσωμεν τόν συνεχῶς καί κατά τρόπον ἐκρηκτικόν αὐξανόμενον τεχνολογικόν πληθυσμόν. Ἡ χώρα ὅμως, βραδέως ἀργεῖ νά ἀποκτήσῃ ἐπίγνωσιν τοῦ γεγονότος αὐτοῦ.

Ὅταν ρίξωμεν μία ματιά εἰς τούς τρεῖς σπουδαιοτέρους τομεῖς τῆς κοινωνίας μας — τήν πολιτικήν, τήν οἰκονομίαν καί τήν παιδείαν — εὑρίσκομεν ὀλιγώτερον ἀπό μίαν χοῦφταν γυναῖκες τοποθετημένες εἰς ἰθυνούσας θέσεις. Καί ἀπό αὐτάς τάς ὀλίγας, ἀκόμη ὀλιγώτεραι ἔφθασαν εἰς τάς θέσεις των λόγῳ τῶν προσόντων των καί μόνον. Πάρτε τήν πολιτικήν, ἐπί παραδείγματι. Μόνον 13 γυναῖκες παρεκάθησαν εἰς τό Ἀμερικανικόν Κογκρέσσον. Ἐξ αὐτῶν, ἑπτά εἶναι χῆραι, τῶν ὁποίων οἱ σύζυγοι ἀπέθανον προτοῦ ἐκπνεύσῃ ἡ θητεία των. Μόνον αἱ ἕξ ἐξελέγησαν μέ τό σπαθί τους, ὅπως θά ἐλέγαμεν.

Εἰς τόν κυβερνητικόν κλάδον, ἡ ἐσοδεία εἶναι ἐξ ἴσου ἰσχνή. Ὁλες-ὅλες εἶναι μόνον καμμιά εἰκοσαριά ἀπό τάς ὁποίας ὅμως, καμμιά δέν κατέχει θέσιν ἄνω τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑφυπουργοῦ. Τρεῖς γυναῖκες διωρίσθησαν πρεσβευταί καί τέσσαρες κατέχουν θέσεις εἰς τήν ἀντιπροσωπείαν μας εἰς τά Ἡνωμένα Ἔθνη.

Ἡ σύγκρισις εἶναι λίαν δυσχερής μέ μερικά ὑπανάπτυκτα ἔθνη, τά ὁποῖα, εὑρεθέντα μέσα εἰς τό βαθύ ρεῦμα τοῦ 20οῦ αἰῶνος, δέν εἶχαν περιθώρια διά τήν πολυτέλειαν τῆς παραμελήσεως τῶν ταλέντων τῶν γυναικῶν των. Μόλις προσφάτως ἡ Ἀμερική ἀφυπνίσθη καί κατενόησε τοῦτο. Ἀλλά ἀπομένουν πολλά νά γίνουν διά νά ὑπερνικηθῇ μακραίων ἐνίοτε προκατάληψις, πού κρατεῖ τήν γυναῖκα μακράν ἀπό τό πηδάλιον τοῦ κράτους.

Ἦτο μέ τό παραπάνω καιρός νά ἐκδηλωθῇ ἡ πρωτοβουλία τοῦ προέδρου Κέννεντυ, ὁ ὁποῖος διέταξε μίαν διερεύνησιν τῶν παραγόντων τοῦ προβλήματος. Ἐλπίζεται, ὅτι ἡ πρόθεσίς του ὅπως συστήσῃ ἐπιτροπήν ἐκ πολιτῶν ὑπό τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Ἐργασίας, θά συμβάλῃ εἰς τήν ἐπιτάχυνσιν λύσεως τοῦ προβλήματος τῆς παροχῆς εἰς τάς γυναῖκας ἴσης εὐκαιρίας ἀναδείξεως.

Εἰς τό σημεῖον αὐτό, θά ἤθελα νά εἴπω, ὅτι δέν συνηγορῶ ὑπέρ ἴσης εὐκαιρίας διά τάς γυναῖκας, ἁπλῶς, ἐπειδή εἶναι θήλεις. Εὐχαρίστως ἀφήνω τοῦτο εἰς τούς ἐξ ἐπαγγέλματος συνηγόρους τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικός. Καμμία γυναῖκα δέν θά ἔπρεπε νά τοποθετηθῇ εἰς θέσιν, διά τήν ὁποίαν δέν εἶναι κατάλληλος. Ἐάν ὅμως διαθέτῃ τά ἀπαραίτητα προσόντα, τότε τό φῦλον της δέν θά ἔπρεπε νά ἀποτελέσῃ κώλυμα. Ἐπί πλέον ὑπάρχουν τομεῖς, εἰς τούς ὁποίους ὑποστηρίζω, ὅτι αἱ γυναῖκες εἶναι καταλληλότεραι ἀπό τούς ἄνδρες — καί δέν ἀναφέρομαι εἰς τήν οἰκιακήν οἰκονομίαν καί τήν οἰκιακήν ἐργασίαν. Ἐκ φύσεως, οἱ γυναῖκες καταλαβαίνουν τούς ἀνθρώπους καί εἶναι εἰς θέσιν νά δείχνουν περισσοτέραν ὑπομονήν ἀπό τούς ἄνδρες. Εἶναι ἐξ ἴσου, διά νά μήν εἴπωμεν περισσότερον ἐφευρετικές μέ τούς ἄνδρες, καί—τελευταῖον, ἀλλά ὄχι καί μικρότερον — τό ἔνστικτον ἠμπορεῖ συχνά νά τάς ὁδηγήσῃ καλύτερον ἀπό τούς συλλογισμούς τοῦ ἀνδρός εἰς ὡρισμένα πεδία.

Ὁ σημερινός κόσμος δέν εἶναι πιά κόσμος τοῦ ἀνδρός. Πρό αἰώνων, ὅταν οἱ ἄνδρες ἔφευγαν ἀπό τήν οἰκογενειακήν ἑστίαν διά νά καλλιεργήσουν τήν γῆν καί νά διεξαγάγουν πολέμους, ὁ δυτικός πολιτισμός καθιέρωσε τάς γυναῖκας ὡς φύλακας τοῦ οἴκου καί ὡς φρουρούς τῶν παιδιῶν. Ἀλλά ἐπί τῶν ἡμερῶν μας καί εἰς τόν αἰῶνα μας, ὅταν ὁ ἀτομικός θάνατος ἀπειλῇ ἐξ ἴσου ἄνδρες καί γυναῖκες, ὅταν ἡ οἰκονομική κρίσις κτυπᾷ ἀνεξαρτήτως φύλου, ὅταν αἱ εὐκαιρίαι μορφώσεως εἶναι ἀνοικταί εἰς ὅλους — ὁ κόσμος ἀνήκει εἰς ὅλους.

Φυσικά, ὅταν ἀξιώνουν τό μερίδιόν των εἰς εὐκαιρίας ἀναδείξεως, οἱ γυναῖκες πρέπει νά εἶναι ἐπίσης πρόθυμοι νά ἀναλάβουν καί τάς σχετικάς εὐθύνας. Μόνον μέ τόν τρόπον αὐτόν δύνανται νά ἑδραιωθοῦν, ἅπαξ κατακτήσουν τήν εὐκαιρίαν των.

Ὅταν συζητῆται αὐτό τό θέμα, ἐγείρεται συχνά τό ζήτημα τοῦ γάμου καί τῆς μητρότητος ὡς ἀντιτιθεμένων εἰς ἕνα ἐπάγγελμα. Καί ἀσφαλῶς, καί τά δυό αὐτά ἀποτελοῦν τήν ζωτικωτέραν πλευράν τῆς ἐμπειρίας μιᾶς γυναικός. Ἀλλά τώρα, ἰδίως, πού ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς καί ἡ παραγωγικότης ἐπιμηκύνονται καί ἐπεκτείνονται συνεχῶς, τά χρόνια τῆς τεκνοποιΐας καί τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν καθίστανται βραχύτερα, ἐν συγκρίσει μέ τήν ζωήν ὡς σύνολον.

Ὅταν, συνεπῶς, μία γυναῖκα σχεδιάζῃ τήν μόρφωσίν της, θά πρέπει νά προβλέψῃ ἀσφαλῶς καί κάποιαν διακοπήν εἰς τήν σταδιοδρομίαν πού ἐξέλεξε γιά νά μπορέσῃ νά μεγαλώσῃ τά παιδιά της: Κατά τόν χρόνον αὐτόν, θά πρέπει νά προσπαθήσῃ νά εὑρίσκεται εἰς ἐπαφήν μέ τό ἐπάγγελμά της, εἰς τρόπον ὥστε ὅταν μεγαλώσουν τά παιδιά της καί καταστοῦν ἱκανά νά τά βγάλουν πέρα μόνα τους, νά ἠμπορῇ νά ἐπανέλθῃ εἰς τήν σταδιοδρομίαν της.

Ἡ ἀποδοχή τῶν γυναικῶν ὡς ἴσας εἰς σημαντικούς τομεῖς ἀναπτύσσεται βραδέως. Προκαταλήψεις ἐναντίον των ἀρχίζουν νά ἐξαφανίζωνται. Ἀλλά ὁποτεδήποτε συναντῶ ἕνα ἀπό τούς πεισματάρηδες ἀρσενικούς, ἐνθυμοῦμαι τόν ἀείμνηστον ὑπουργόν τῆς Ἀμύνης τότε, τόν στρατηγόν Τζώρτζ Μάρσαλ, ὁ ὁποῖος μέ ἔπεισε νά γίνω μέλος τοῦ ἐπιτελείου του.

Ὅταν μοῦ ἐπρότεινε νά γίνω βοηθός ὑφυπουργός τῆς Ἀμύνης ἐπί τῆς στρατολογίας, προέβαλα λόγους διά τούς ὁποίους δέν ἤθελα νά δεχθῶ τήν θέσιν, καί ὡς ἔσχατον ἐπιχείρημα ἐδήλωσα: «Εἰς τό κάτω - κάτω, στρατηγέ, εἶμαι γυναῖκα!». Ἦταν ἡ μοναδική φορά πού εἶδα τόν στρατηγόν Μάρσαλ νά χάνῃ τήν ψυχραιμίαν του. «Γυναῖκα, ξεγυναῖκα, εἶπε, ἠμπορεῖτε νά κάνετε τήν δουλειά καί ἡ χώρα σᾶς χρειάζεται». Ἐδέχθην τήν θέσιν. Σήμερα πάλιν ἡ χώρα μας χρειάζεται ἑκατοντάδες χιλιάδες εἰδικῶν μέ προσόντα καί ὑπάρχουν ἀρκετές γυναῖκες ἱκανές νά ἀνταποκριθοῦν εἰς τήν ἀνάγκην.

ANNA ROSENBERG

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΨΗΦΟΦΟΡΟΥΣ

Καί σεῖς ὅπως ὅλοι, περιμένετε μέ ἀνυπομονησία τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν.

Ἡ νευρικότης καί ἡ ἀγωνία σας νά πληροφορηθῆτε ἐάν ἐπέτυχε τό κόμμα σας, θά σᾶς κάνουν νά καπνίσετε τό ἕνα τσιγάρο κατόπιν τοῦ ἄλλου.

Μπορεῖτε νά καπνίσετε ἄφοβα, ὅσα τσιγάρα θέλετε, χωρίς νά βλάψετε τήν ὑγεία σας χρησιμοποιῶντας πίπα - φίλτρο KISKOT.

ΑΙ ΠΙΠΑΙ KISKOT, ἐπιστημονικῶς ἠλεγμέναι, περιέχουν φίλτρον μέ πρώτας ὕλας τῶν μεγαλυτέρων ἐργοστασίων E. MERCK A.G. DARMSTADT τῆς Γερμανίας.

Ἡ πίπα KISKOT κατακρατεῖ τά 75% τῆς Νικοτίνης καί τῶν δηλητηριωδῶν οὐσιῶν. Καί σεῖς ἀκόμη πού καπνίζετε τσιγάρο μέ φίλτρο χρησιμοποιεῖτε ἐπίσης τήν ΠΙΠΑ KISKOT. Προστατεύει τήν ὑγεία σας.

ΠΙΠΑ KISKOT ΚΑΙ ΜΟΝΟΝ KISKOT!

ΠΡΟΣΕΧΕΤΕ ἐπί τῆς ΠΙΠΑΣ
ν' ἀναγράφεται ἡ λέξις KISKOT.

ΤΟ ΑΙΩΝΙΟΝ ΑΓΧΟΣ

Η ΜΑΧΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ

● Θεωρεῖται πάθησις πού αὐξάνει τήν θνησιμότητα

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, Νοέμβριος. Ἰδιαιτέρα ὑπηρεσία. — Εἰς τήν ἐνταῦθα Ἰατρικήν Ἑταιρείαν διαπρεπεῖς Ἀμερικανοί ἐπιστήμονες — ἰατροί καί κοινωνιολόγοι — εἰς κοινάς συνεδριάσεις, συνεζήτησαν διά μακρῶν τούς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ἀπειλοῦν τήν ἀνθρωπότητα ἐκ τοῦ ὑποσιτισμοῦ καί τῆς παχυσαρκίας. Στατιστικά στοιχεῖα ἐκ τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, ἰδίως τῆς Ἀσίας καί τῆς Ἀφρικῆς, ἀποδεικνύουν ὅτι χιλιάδες ἄνθρωποι καθημερινῶς ἀποθνήσκουν ἐκ πείνης, ἐξ αὐτῶν δέ μέγα ποσοστόν προσεγγίζον τό 85%, εἶναι παιδιά ἡλικίας μέχρις 8 ἐτῶν. Εἰς τήν Εὐρώπην καί Ἀμερικήν ὁ δείκτης θνησιμότητος αὐξάνει συνεπείᾳ τῶν παθήσεων ἐκ τῆς παχυσαρκίας. Διάφοροι παθήσεις, ὡς καρδιοπάθειαι, διαβήτης, ὑπέρτασις καί γενικῶς ἀσθένειαι τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος ὀφείλονται εἰς τά περιττά λίπη τοῦ ὀργανισμοῦ. Ἐν ἀντιθέσει ὁ ὑποσιτισμός προκαλεῖ εἰς τάς εὐρείας λαϊκάς μάζας φυματίωσιν, ραχιτισμόν, βλάβας εἰς τήν ὅρασιν κλπ. Τό ποσοστόν τῆς θνησιμότητος ἐκ τῆς παχυσαρκίας αὐξάνει εἰς μέν τάς γυναῖκας μετά τό 40όν ἔτος τῆς ἡλικίας των, εἰς δέ τούς ἄνδρας μετά τό 45ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Κατά τούς Ἀμερικανούς ἐπιστήμονας, ὑγιᾶ ἄτομα, ἀπό ἀπόψεως βάρους θεωροῦνται ἐκεῖνα τῶν ὁποίων τό βάρος ἰσοῦται μέ τά ἑκατοστά τοῦ ὕψους. Οὕτω, μία γυναῖκα ὕψους 1.66 δέον ὅπως τό βάρος της μή ὑπερβαίνῃ τά 66 κιλά. Χαρακτηριστικῶς ὑπογραμμίζεται ὑπό τῶν συνέδρων, ὅτι ἡ θνησιμότης αὐξάνεται κατά 10% μεταξύ τῶν ἀτόμων ἐκείνων τῶν ὁποίων τό βάρος εἶναι κατά 9 κιλά πλέον τοῦ κανονικοῦ. Τό ποσοστόν τοῦτο αὐξάνει ἔτι περισσότερον, ἤτοι κατά 25%, ὅταν τό βάρος ὑπερβαίνῃ τά 11 κιλά τοῦ κανονικοῦ, ὁπότε ἡ θνησιμότης ὑπερβαίνει τό 75%. Γενικῶς οἱ κίνδυνοι τῆς ὑγείας εἶναι — ὅσο καί ἄν φαίνεται αὐτό παράδοξον — πολύ περισσότεροι ἐκ τῆς παχυσαρκίας παρά ἐκ τοῦ ὑποσιτισμοῦ, δεδομένου ὅτι τό τελευταῖον τοῦτο κακόν καταπολεμεῖται ἀμέσως διά τῆς αὐξήσεως τῶν θερμίδων καί τῆς χορηγήσεως τροφῶν, εἰς τάς ὁποίας ἔχουν ἀναμιχθῆ βιταμῖναι κλπ. Μέ ἄλλα λόγια ὁ ὑποσιτισμός δέν εἶναι θέμα παθήσεως, ἀλλά καθαρῶς πρόβλημα οἰκονομικόν. Κλασσικόν ὅπλον κατά τῆς παχυσαρκίας, ἐτονίσθη, παραμένει ἡ δίαιτα. Βοηθητικά φάρμακα ἔχει σήμερον, ἀναμφισβητήτως ἡ ἐπιστήμη εἰς χεῖρας της διά, τῶν ὁποίων ἀναστέλλεται ἡ ὄρεξις, ὅπως π.χ. τό καφιλόν, τά ὁποῖα δέν προκαλοῦν ἐθισμόν ἤ βλάβας εἰς τόν ὀργανισμόν καί δροῦν ἀκινδύνως. Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς δράσεως τῶν ἀνασταλτικῶν τῆς ὀρέξεως φαρμάκων, οἱ ἰατροί ὑποδεικνύουν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη διά τόν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν ἡ κίνησις καί ἡ συντηρητική δίαιτα. Συνιστοῦν δέ εἰς πάντας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διαβῆ τόν «Ρουβίκωνα» τῆς ζωῆς ὅπως βαδίζουν τουλάχιστον 5 χιλιόμετρα ἡμερησίως.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ

Ἡ Α.Ε.Π.Υ.Σ. προκηρύσσει τήν 12ην Δεκεμβρίου 1963 ἡμέραν Πέμπτην καί ὥραν 11—12 τούς κάτωθι Δημοσίους Μειοδοτικούς Διαγωνισμούς δι' ἐνσφραγίστων προσφορῶν διά τήν προμήθειαν:

α) Φανῶν θυέλλης καί Λουξ ΑΔ. 211.

β) Πελέκεων ὑλοτόμου, κεφαλῶν σκαπανῶν, λαβῶν σκαπανῶν καί στυλεῶν πτύων Α.Δ. 212.

γ) 50.000 τεμ. ξυριστικῶν λεπίδων Α.Δ. 213.

Ἐνεργηθησομένους ἐν Ἀθήναις εἰς τά Γραφεῖα τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀκαδημίας 3 ἔνθα οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύνανται νά λαμβάνωσι γνῶσιν τῶν ὅρων καθ' ἑκάστην καί ἀπό ὥραν 10—11.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Α.Ε.Π.Υ.Σ.

ΝΕΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Η ΜΠΙΕΝΝΑΛΕ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΣΤΗΝ 3η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ. — ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΤΕΧΝΟΤΡΟΠΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Τοῦ συνεργάτου μας κ. ΜΑΡΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΓΑ

ΖΩΗΡΕΣ συζητήσεις καί ἔντονες ἀντιδράσεις προκάλεσε ἡ τρίτη Μπιεννάλε τῶν Νέων, στό Παρίσι, πού ἄνοιξε τόν Σεπτέμβρη καί κλείνει στίς 3 Νοεμβρίου. Οἱ ὀργανωτές, πρόβαλαν τώρα μέ ἰδιαίτερη ἐξυπνάδα κι' ἐνδιαφέρον αὐτή τήν καλλιτεχνική ἐκδήλωση, πού ἔγινε μέ τήν προστασία τοῦ ὑπουργοῦ Ἀντρέ Μαλρώ. Ἀφοῦ τά διάφορα «Σαλόν», (τύπου δικῆς μας Πανελληνίου) ξέπεσαν πιά ὁριστικά καί δέν θ' ἀργήσουν μάλιστα νά ἐκλείψουν ἀπό τήν καλλιτεχνική ζωή τοῦ Παρισιοῦ, τό καλλιτεχνικό ἐνδιαφέρον προσανατολίστηκε σ' ἄλλες κατευθύνσεις.

Μιά ἀπ' αὐτές εἶναι κ' ἡ Μπιεννάλε τῶν Νέων, ὅπου μποροῦν νά πάρουν μέρος νέοι ἀπ' ὅλο τόν κόσμο ἡλικίας 21—35 χρονῶν. Φέτος ἡ συμμετοχή ἦταν ἐξαιρετικά πλούσια. Ἑξῆντα χῶρες ἀντιπροσωπεύτηκαν κι' 700 ὀνόματα καλλιτεχνῶν συγκεντρώθηκαν στό Μουσεῖο τῆς Σύγχρονης Τέχνης, τοῦ Παρισιοῦ. Ἡ διεύθυνση ὁρίζει τήν διαθέσιμη ἐπιφάνεια γιά τά ἔργα πού πρόκειται νά ἐκτεθοῦν καί κάθε κράτος ἔχει τήν εὐθύνη ἐπιλογῆς τῶν ἔργων. Ἐκφράζεται μάλιστα ἡ εὐχή νά συμμετέχουν νέοι στήν ἐπιτροπή ἐπιλογῆς τῶν ἔργων πού θά ἐκπροσωπεύσουν τήν χώρα τους. Ἄς σημειωθῆ ἐδῶ ὅτι ἡ εὐχή δέν τηρήθηκε στήν Ἑλλάδα, ἀλλοῦ ὅμως «ἔπιασε» καί οἱ ἐπιτροπές σχηματίστηκαν μόνον ἀπό νέους.

Οἱ νέοι πού ἐκθέτουν στήν Μπιεννάλε εἶναι πολλοί καί ὁ ἀριθμός τῶν ἐκθεμάτων ἀνάλογος. Εἶναι λοιπόν φυσικό νά μή διατίθεται πολύς χῶρος γιά τά μικρά ἰδιαίτερα κράτη. Ἔτσι, ἡ ἐκπροσώπησή τους εἶναι ἐλλιπής. Αὐτό ἰσχύει βέβαια καί γιά τήν Ἑλλάδα. Τόν «συνωστισμό» αὐτό τῶν καλλιτεχνῶν δέν τόν προκαλεῖ μονάχα ἡ αἴγλη τοῦ Παρισιοῦ ἀλλά κι' ἡ ἐπέκταση πού δόθηκε καί στίς ἄλλες τέχνες, ἐκτός ἀπό τίς εἰκαστικές. Ἔτσι, ὑπάρχει τμῆμα μουσικῆς, τμῆμα φίλμ γιά τήν τέχνη, θεατρικοῦ διακόσμου ἀλλά καί ἀκόμα οἱ ὑποτροφίες πού δίνονται στούς ξένους γιά νά παραμείνουν περισσότερους μῆνες στό Παρίσι.

Ἡ Μπιεννάλε τῶν Νέων παρουσιάζει φέτος διάφορους νεωτερισμούς σάν πειράματα γιά καινούργιους δρόμους, πού φυσικά προκαλοῦν ἐνδιαφέρον. Τό ἐνδιαφέρον δέν ἀφορᾶ βέβαια τό σύνολο τῶν ἔργων ὡς ἔργων τέχνης, μπορεῖ πάντως νά ἐντοπιστῆ στήν προσπάθεια πού ἔγινε γιά νά παρουσιαστῆ κάτι πρωτότυπο. Ἡ δίψα ὅμως αὐτή γιά τήν πρωτοτυπία ὁδηγεῖ πολλές φορές στό «ἐντυπωσιακό», χωρίς στέρεη καί πραγματική δημιουργική πνοή. Βέβαια οἱ διάφορες αὐτές προσπάθειες μπορεῖ ν' ἀποδώσουν τυχαία κάποτε καί ἴσως βγεῖ ἀπ' αὐτές κάτι πού ν' ἀξίζῃ πραγματικά. Ἴσως εἶναι ὑποδείξεις, σημάδια πορείας, δυνατότητες, δεῖκτες, πού πιθανόν νά ἔχουν ἀξία, γιά νά βρεθῆ ὁ χαρακτήρας τῆς ἐποχῆς μας. Τό θέμα ὅμως πού μπορεῖ νά προκαλέση πολλές συζητήσεις εἶναι τό ἄν αὐτά τά ἔργα ἀποτελοῦν αὐτοτελῆ καί ἄρτια κομμάτια τέχνης. Φέτος, ἀναπτύχθηκε ἰδιαίτερα στήν Μπιεννάλε τῶν Νέων ἕνα νέο εἶδος: Οἱ ὁμαδικές ἐργασίες. Δέν γίνεται νά μιλήση κανείς ἐδῶ γι' ἀμιγῆ ἔργα τέχνης, ἀλλά μᾶλλον γιά «ὀπτικές ἀσκήσεις», πού πρέπει νά προκαλέσουν διάφορα συναισθήματα μέ τό συνταίριασμα ἁπλῶν στοιχείων πού συνήθως ἐπαναλαμβάνονται. Τό σημαντικώτερο ἔργο τοῦ εἴδους εἶναι «ἡ ἀστάθεια — λαβύρινθος». Κι' ὁ μέν τίτλος «λαβύρινθος» ἀνταποκρίνεται στήν κατασκευή, γιατί πρόκειται γιά ἕνα χῶρο πού ἔχει 21 μέτρα μάκρος, 3,14 φάρδος καί 2,50 μέτρα ὕψος. Μέσα σ' αὐτόν τόν «λαβύρινθο» δημιουργοῦνται μέ χωρίσματα 15 περίπου χῶροι, πού ἀναγκάζουν τόν ἐπισκέπτη (ὁ ἕνας μπαίνει πίσω ἀπό τόν ἄλλο) νά συστρέφεται καί νά βρίσκεται διαρκῶς μπροστά σέ καινούργιες μορφές μέ διαφορετικά σχήματα, ἄλλοτε σταθερά, ἄλλοτε κινούμενα καί μέ ἐναλλασσόμενους φωτισμούς πού δικαιολογοῦν τό ἄλ-

Ἔργο τοῦ Ἄγγλου Μόρλαντ, μέ τίτλο: «Κοντά στή γυναίκα του».

λο τμῆμα τοῦ τίτλου, τήν «ἀστάθεια». Ἔτσι τό στοιχεῖο τῆς «ἀστάθειας» εἰκονίζεται σάν φαινόμενο πού παρακολουθεῖ διαρκῶς τήν ζωή μας.

Στήν εἰσαγωγή τοῦ καταλόγου τῆς Μπιεννάλε τῶν Νέων σημειώνονται γιά τόν «λαβύρινθο» τά ἑξῆς χαρακτηριστικά, πού γράφτηκαν ἀπό τούς δημιουργούς τῆς καινούργιας αὐτῆς ἀντίληψης: «Πρόκειται βέβαια γιά καταστάσεις ἀποσπασματικές καί περιορισμένες, ἀλλ' ὁ σκοπός εἶναι νά τονιστῆ ὁ ρόλος τοῦ θεατῆ ἐν ὄψει τῶν νέων καταστάσεων ὅπου ἡ ἀπόσταση μεταξύ ἔργου καί θεατῆ δέν θά ὑπάρχη». Ὁ χῶρος δέν ἐπιτρέπει νά ἐπεκταθῆ κανείς περισσότερο, ἀλλά θάθελα νά κάνω μιά διαπίστωση σχετικά μ' αὐτά τά ἔργα τέχνης: Κι' ἄν τ' ἀντικρύζη κανείς μέ δισταγμούς ἤ [illegible] εὐφυολίες, δέν μπορεῖ νά μή σταθῆ μέ προσοχή μπροστά τους, γιατί προέρχονται ἀσφαλῶς ἀπό ἀνθρώπους πού ἔχουν θέσει προβλήματα καί τά προβλήματα αὐτά ξεπήδησαν ἀπό μιά νέα τάση μορφῆς, πού πάει νά δημιουργηθῆ στήν ζωή μας, στίς μέρες μας. Ἡ τάση νά ἐξαφανιστῆ ἡ ἀπόσταση μεταξύ ἔργου καί θεατῆ ἦταν ἕνα ἐντελῶς ἄγνωστο στοιχεῖο ὡς τά σήμερα, πού πάει νά ταυτίση τώρα ζωή καί τέχνη. Ἑπομένως, ὅλες οἱ ἀντιλήψεις γιά τήν δημιουργία τῆς τέχνης καί τήν σημασία γιά τόν ἄνθρωπο θά πρέπει ν' ἀναθεωρηθοῦν.

Μιά ἄλλη μορφή τῆς πιό τολμηρῆς πρωτοπορίας ἐκφράζεται μέ τήν συνεργασία διαφόρων τεχνῶν. Στήν Μπιεννάλε τῶν Νέων ἀντιμετωπίζονται ἀκόμα καί τά προβλήματα τῆς μουσειολογίας. Διάφοροι δηλαδή τρόποι γιά τήν καλλίτερη παρουσίαση τῶν ἔργων στό κοινό. Οἱ Ἰταλοί ἐξέθεσαν ἕνα περίεργο «δεῖγμα», πού οργανώθηκε ἀπό ἕναν ἀρχιτέκτονα: Οἱ τοῖχοι τοῦ χώρου τῆς ἐκθέσεως ὅπου καί ἐκτίθενται οἱ πίνακες εἶναι κοῖλοι, φτιαγμένοι ἀπό λουρίδες ἀλουμινίου. Σ' αὐτό τόν χῶρο προχωρεῖ ὁ θεατής (συναντᾶ πότε ἕνα γλυπτό στό πάτωμα καί πότε ἕνα πίνακα στόν κοῖλο τοῖχο) ἔχοντας τήν ἐντύπωση ὅτι βρίσκεται μέσα σ' ἕναν σωλῆνα, χωρισμένον στήν μέση. Τό ἐλάττωμα σέ τέτοιες κατασκευές εἶναι ὅτι ὁ χῶρος ἀποσπᾶ περισσότερο τήν προσοχή τοῦ θεατῆ κι' ὄχι τά ἐκθέματα, πού πρέπει βέβαια νά εἶναι ὁ κύριος σκοπός μέσα σέ μιά αἴθουσα ἐκθέσεων.

Στό Ἑλληνικό τμῆμα τῆς Μπιεννάλε τῶν Νέων ξεχωρίζει ὁ Νίκος Κεσσανλῆς, πού πῆρε δίκαια τιμητική διάκριση ἀπό τήν κριτική ἐπιτροπή, γιατί πραγματικά τό ἔργο του ἦταν τό πιό ἐνδιαφέρον. Αὐτά, χωρίς νά θέλω νά μειώσω τήν δουλειά τῶν Τσόκλη, Κοντοῦ καί Καρρᾶ. Ἀπόρησα ὅμως γιά μερικά ἔργα, πῶς ἦταν δυνατόν καί γιατί εἰσχώρησαν σέ μιά τόσο σημαντική καλλιτεχνική ἐκδήλωση, γιά τήν ἑλληνική νεολαία. Φυσικά στήν Μπιεννάλε τῶν Νέων δέν μπορεῖς νά συναντήσης γνωστά ὀνόματα καλλιτεχνῶν κι' ἀναμφισβήτητα ἡ ἔκθεση εἶναι ἀπίστευτα κουραστική. Ἐνδιαφέρον εἶναι ὅτι οἱ περισσότεροι πού ἔγραψαν τά εἰσαγωγικά σημειώματα στόν κατάλογο, προσπαθοῦν νά τονίσουν τόν ἐθνικό χαρακτῆρα τῶν καλλιτεχνῶν τῆς χώρας τους, καί παράλληλα νά παρουσιάσουν τά ἔργα τους σάν δημιουργήματα πού ἐκφράζουν τό σύγχρονο καλλιτεχνικό πνεῦμα. Νομίζω ὅμως πώς γιά τόν θεατή ὁ ἐθνικός χαρακτῆρας χάνεται ἤ εἶναι πολύ δυσεύρετος, ἐνῶ ἀντίθετα πληθαίνουν οἱ «κοινοτοπίες» τῶν μορφῶν πού εὐδοκιμοῦν στό κλίμα τῆς μοντέρνας τέχνης κι' ἐκτείνονται σ' ὅλα τά πλάτη τῆς γῆς. Θάλεγα ἀκόμα ὅτι πολλά ἔργα τῆς ἔκθεσης ἦταν τουλάχιστον ἄγουρα, δέν ἔπειθαν, δέν ἔφερναν καινούργια μηνύματα. Σέ λίγα μπορεῖ νά σταματήση κανείς καί πάλι ρωτιέται, ἄν τουλάχιστον σ' αὐτά ὑπάρχει μιά θετική ὑπόσχεση. Ἀλλά κι' αὐτή ἡ θετική ὑπόσχεση, (πού ἀσφαλῶς θά ὑπάρχη) εἶναι δυσεύρετη μέσα σ' ἕνα τέτοιο πλῆθος ἔργων ὅπου χρειάζεσαι πολύ χρόνο γιά νά ἐντοπίσης καί ν' ἀπομονώσης μερικές καλλιτεχνικές ἀρετές. Ἔτσι στό σημείωμά μου περιορίζομαι σέ λίγες μονάχα γενικότητες, ὅσον ἀφορᾶ τήν Μπιεννάλε τῶν Νέων.

Ἕνα ἄλλο εἶδος πού φαίνεται ν' ἀναπτύσσεται τώρα στήν Νέα Ὑόρκη καί στό Λονδῖνο εἶναι τό «Πόπ - Ἄρτ». Τό «Πόπ» προέρχεται ἀπό τήν λέξη «Πόπιουλερ», ἡ τέχνη δηλαδή αὐτή εἶναι μιά τέχνη πού χρησιμοποιεῖ λαϊκά στοιχεῖα, χωρίς νάναι λαϊκή τέχνη.

Ὁ τρόπος αὐτός εἶναι μιά ἀπό τίς ἐκδηλώσεις πού ἐκφράζει ἀντίδραση στήν ἀφηρημένη κι' ἀνεικονική τέχνη. Ἔτσι, παληές φωτογραφίες συναρμολογημένες ἀποτελοῦν ἕναν πίνακα καί ξύλινα κάγκελα τοῦ τόρνου, χυμένα στόν μπροῦντζο, μέ λίγες σχετικές προσθῆκες, θέλουν νά δώσουν νέες μορφές στήν γλυπτική.

Στό ἑπόμενο σημείωμα θά συνεχίσω μέ μερικές ἀκόμη παρατηρήσεις γιά τήν Μπιεννάλε τῶν Νέων.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΑΛΛΙΓΑΣ

Πάντοτε σταθερά ποιότης!

Τά σιγαρέττα πολυτελείας ΑΡΩΜΑ, χάρις στήν σταθερά ποιότητά των καί τό ἐπιτυχημένο τους χαρμάνι, εἶναι τά σιγαρέττα μέ τούς πιό «φανατικούς» καπνιστάς.

ΑΡΩΜΑ: 34 ΧΡΟΝΙΑ, ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥΣ!

Γ.Α.ΚΕΡΑΝΗΣ Α.Ε.

ΕΝΑ ΝΕΑΝΙΚΟΝ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΥ

● Ἕνας Ἐσταυρωμένος σκαλισμένος ἐπί λευκοῦ ξύλου ἰτιάς, ἀπεκαλύφθη εἰς ἕνα μοναστήρι τῆς Ἰταλίας καί θεωρεῖται ὡς γνήσιον ἔργον τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου, τοῦ μεγαλοφυοῦς καλλιτέχνου τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἐπιτροπή καθηγητῶν πού ἀναγνωρίζονται ὡς αὐθεντίαι, προέβη εἰς τήν διαπίστωσιν τῆς γνησιότητος τοῦ ἔργου. Οἱ καθηγηταί αὐτοί ἐχαρακτήρισαν τό ἔργον ὡς ἀνεκτιμήτου ἀξίας. Ὁ Μιχαήλ Ἄγγελος, γλύπτης, ζωγράφος, ἀρχιτέκτων καί ποιητής, ἐπεράτωσε τό ἔργον αὐτό τό 1492. Μετά τόν θάνατον τοῦ πρώτου προστάτου του Λορέντζο τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, κυβερνήτου τῆς Φλωρεντίας, ὁ Μιχαήλ Ἄγγελος ἀπεσύρθη εἰς τήν Μονήν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τῆς Φλωρεντίας διά νά μελετήσῃ ἀνατομίαν. Ἐκεῖ ἐφιλοτέχνησε τόν Ἐσταυρωμένον αὐτόν ἀπό κορμόν ξύλου, ὅταν ἦτο ἡλικίας 17 ἐτῶν. Ὁ Ἐσταυρωμένος εἶχε τοποθετηθῆ εἰς τό προσκυνητάριον τῆς Μονῆς ἀπό τούς μοναχούς. Ἀπό ἐκεῖ εἶχε ἐξαφανισθῆ ἐπί 400 ἔτη, μέχρις ὅτου ἀνεκαλύφθη προσφάτως. Εἰς τήν φωτογραφίαν ὁ καθηγητής Μπανέλλα, τῆς Γκαλλεριά Οὐφφίτσι τῆς Φλωρεντίας, ἀσχολεῖται μέ τόν καθαρισμόν τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου

ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΡΙΑΜΒΟΥ

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΓΑΛΛΙΑ ΕΞΥΜΝΕΙ ΤΟΝ ΣΕΦΕΡΗ

Μία θαυμασία ἀνάλυσις, πού βοηθεῖ εἰς τήν κατανόησιν τῶν ποιημάτων του. — Ἡ περιπετειώδης ἑλληνική ἱστορία καί τό προσωπικό δρᾶμα τῶν Ἑλλήνων

ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ

ΠΑΡΙΣΙ, Νοέμβριος. (Ἰδιαιτέρα ὑπηρεσία). — «Σεφέρης: Ὅμηρος 1963», εἶναι ὁ τίτλος ἑξαστήλου ἄρθρου τῆς ἐπιθεωρήσεως «Φιλολογικά Νέα» — «Nouvelles Litteraires». Καί ὁ τίτλος αὐτός εἶναι ἕνα δεῖγμα ἀπό τά πολλά τῆς ὡραίας πνευματικῆς παραδόσεως τῆς Γαλλίας, πού ἐκτιμᾶ τήν ὑψηλή τέχνη, ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητος. Εἶναι ἕνας ὕμνος ἀπό τούς πολλούς πού οἱ Γάλλοι διανοούμενοι ἀφιερώνουν στόν πρῶτο Ἕλληνα κατακτητή τοῦ Νομπέλ. Καί ὄχι μόνον σ' αὐτόν, ἀλλά καί στό ἑλληνικό πνεῦμα καί στήν περιπετειώδη ἱστορική πορεία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Βέβαια, ἐξεπλάγησαν τήν πρώτη στιγμή οἱ Γάλλοι. Καί τήν ἔκρηξι αὐτή ἐκφράζει μέ μεγάλο πρωτοσέλιδο ἄρθρο στόν «Φιλολογικό Φιγκαρό» ὁ Μπερνάρ Πιβό: «Γάλλοι, Γαλλίδες, σεῖς πού ἐσηκώσατε τό κεφάλι μαθαίνοντας ὅτι τό βραβεῖο Νομπέλ δόθηκε σέ κάποιον Γιῶργο Σεφέρη, σεῖς πού μουρμουρίσατε γιά τήν ἐκλογή ἑνός ἀγνώστου — Σεφέρης, ποιός εἶναι αὐτός; — ἐκάματε λάθος».

Καί ὠργίσθηκαν οἱ Γάλλοι, ὄχι κατά τοῦ Σεφέρη ἤ κατά τῶν Σουηδῶν κριτῶν, ἀλλά κατά τῶν Γάλλων ἐκδοτῶν καί μεταφραστῶν, διότι δέν εἶχαν ἐνωρίτερα κάμει γνωστό στή Γαλλία τό ἔργο τοῦ Σεφέρη. Ἡ Γαλλία διαθέτει φιλολογικούς «κατασκόπους» σέ ὅλον τόν κόσμο, ἀνθρώπους πού ἀνακαλύπτουν τά ταλέντα ὅλων τῶν χωρῶν καί τά παρουσιάζουν στό γαλλικό κοινό. Στήν περίπτωσι αὐτή, οἱ Γάλλοι κατάσκοποι ἀπέτυχαν. Μοναδική ἴσως ἐξαίρεσι ἦταν ὁ Ζάκ Λακαρριέρ, πού μετέφρασε τό ἔργο τοῦ Σεφέρη καί ἐδημοσίευσε λίγα ποιήματα σέ δύο γαλλικά περιοδικά.

Ἁρμοδιώτερος ἀπ' ὅλους, ὁ Ζάκ Λακαρριέρ ἀναλύει καί ἐξηγεῖ τήν ποίησι τοῦ Σεφέρη ὑπό τό φῶς τῆς μακραίωνης ἑλληνικῆς ἱστορίας. Μεταφέρω ἐδῶ μερικά ἀποσπάσματα τῆς θαυμασίας αὐτῆς ἀναλύσεως, διότι πιστεύω ὅτι παρέχουν τό καλύτερο «κλειδί» γιά τήν πλήρη κατανόησι καί ἀπόλαυσι τῆς ποιήσεως τοῦ Σεφέρη, κλειδί χρήσιμο ἀκόμη καί στόν Ἕλληνα ἀναγνώστη. Διότι ἡ ποίησις τοῦ Σεφέρη εἶναι πράγματι συχνά δύσκολη, μυστική, πολύπλοκη. Ὁ ἀναγνώστης τῶν ποιημάτων του δέν πρέπει καθόλου νά αἰσθανθῆ «κατωτερότητα» διότι δυσκολεύεται νά παρακολουθήσῃ τή σκέψι τοῦ ποιητῆ καί νά βρῆ τό νόημα τῶν παραβολῶν καί τῶν μύθων του. Οἱ παρατηρήσεις τοῦ Λακαρριέρ διευκολύνουν τήν προσπέλασι. Ὁ Γάλλος διανοούμενος διατυπώνει πρῶτα τό ἀξίωμα ὅτι ὁ ἀληθινός ποιητής εἶναι «σύγχρονος ὅλων τῶν ἐποχῶν». Διαβάζομε Ὅμηρο στόν αἰῶνα τοῦ Σεφέρη, ὅπως θά ἐδιάβαζαν Σεφέρη στόν αἰῶνα τοῦ Ὁμήρου. Καί ὁ Ζάκ Λακαρριέρ συνεχίζει:

«Τό ἑλληνικό θαῦμα εἶναι καθημερινό καί ἀνήκει στό παρόν. Εἶναι αὐτή ἡ συνέχεια ἑνός λαοῦ καί ἑνός πολιτισμοῦ, συνέχεια δύσκολα κατανοουμένη στό ἱστορικό ἐπίπεδο, ἀλλά ὁλοφάνερη στό ἐπίπεδο τῆς σκέψεως καί τῆς ποιήσεως. Γιά τούς περισσοτέρους Δυτικούς συγγραφεῖς, τό παρελθόν δέν εἶναι παρά ἕνα θέμα ἐμπνεύσεως ἤ μιά ἐπιβίωση. Στό ἔργο ἑνός Ἕλληνα, ὅπως ὁ Σεφέρης, εἶναι μιά συνέχεια, μιά παρουσία, μιά φωνή πού μεταδίδεται σάν σέ θαῦμα μέ τήν λαμπάδα τῶν λέξεων... Οἱ φωνές τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος — τοῦ Καβάφη, τοῦ Σικελιανοῦ, τοῦ Σεφέρη — εἶναι φυσιολογικά συνδεδεμένες μέ τή φωνή τῶν προγόνων. Αὐτό τό ἑλληνικό παρελθόν, πού δέν ἠμπορεῖ νά ἀποτελέσῃ γιά ἕνα Δυτικό πνεῦμα παρά μόνον ἀντικείμενο μελέτης καί γνώσεως, εἶναι γιά ἕναν ποιητή ὅπως ὁ Σεφέρης φυσική τροφή... Αὐτό δέν σημαίνει καθόλου ὅτι τό ἔργο του εἶναι ἐστραμμένο μόνον στό γόητρο τοῦ παρελθόντος. Ἀντιθέτως, τά δράματα, οἱ ἀγωνίες καί οἱ θρῆνοι πού βρίσκονται στά ποιήματά του εἶναι ἀπό τήν δική του ζωή, ἀπό τίς περιπλανήσεις του, ἀπό τίς διερωτήσεις του. Ἀλλά αὐτά τά δράματα, οἱ θρῆνοι καί οἱ καταστροφές ἐπαναλαμβάνονται στό διάστημα ἱστορίας δύο χιλιάδων χρόνων μέ τέτοιαν ὁμοιότητα, ὥστε οἱ σημερινές φράσεις θά μποροῦσαν νά ταιριάσουν στά δεινά τοῦ παρελθόντος... Ἡ μακρά αὐτή ἁλυσίδα καταστροφῶν, ἐξοριῶν, ἐπιδρομῶν καί σφαγῶν πού χαρακτηρίζει τήν ἑλληνική ἱστορία, ἐξηγεῖ ἴσως ὅτι ὁ προσωπικός σπαραγμός ἑνός ἀνθρώπου ἐναρμονίζεται αὐτομάτως μέ τόν σπαραγμό τῶν συγχρόνων του. Εἶναι τό πεπρωμένο κάθε Ἕλληνα νά εἶναι καταδικασμένος σέ περιπλάνησι, ὅταν ἀναζητῆ ἔξω ἀπό τά σύνορα μιᾶς φτωχῆς χώρας τή λύσι τῆς ἐπιβιώσεώς του. Ἀλλά εἶναι ἐπίσης τό πεπρωμένο του νά μή μπορῆ νά ἀποσπασθῆ ἀπό τήν γῆ αὐτή τήν ξερή, τήν γυμνή, τήν καμένη καί κατασακισμένη, ἡ ὁποία ὅμως δέν ἄλλαξε ποτέ ὄψι ἔπειτα ἀπό τόσους αἰῶνες. Καρφωμένος σέ μιά γῆ καί σ' ἕνα φῶς πού εἶναι ἡ ζωή του καί ὁ θάνατός του, μπλεγμένος μέ μιά ἱστορία τῆς ὁποίας τά δράματα δέν φαίνεται νά ἔχουν τελειωμό, πῶς νά μή δοκιμάζῃ τό αἴσθημα τῆς στερήσεως, τῆς ἐκπτώσεως, τῶν θησαυρῶν πού χάθηκαν, ξαναβρέθηκαν καί ξαναχάθηκαν; Πῶς νά μήν αἰσθανθῆ χρέος του νά ἀναδημιουργῆ διαρκῶς τά ὅσα καταστρέφει ἡ ἱστορία;».

Ὁ Σεφέρης, κατά τή γνώμη τοῦ Λακαρριέρ, ἐκφράζει βαθύτατα τό αἴσθημα αὐτό. Καί γι' αὐτό εἶναι ποιητής μαζί καί μάρτυς εἰλικρινής. Κάθε Ἕλληνας μπορεῖ νά εὕρη σ' αὐτόν κάτι ἀπό τήν δική του ἱστορία: χωρισμούς, ταξίδια ἀτελείωτα, ἐπιστροφές σέ μιά χώρα ὅπου κανείς πιά δέν μᾶς γνωρίζει, ἐρείπια κάποιου παλαιοῦ μεγαλείου.

❁

Γιά νά παρουσιάσῃ τόν Σεφέρη σάν ἄνθρωπο καί σάν ποιητή, ὁ «Φιλολογικός Φιγκαρό» ἔστειλε εἰδικά στήν Ἀθήνα τόν διακεκριμένο συνεργάτη του Μπερνάρ Πιβό, ἀμέσως μόλις ἀνηγγέλθη ἡ ἀπονομή τοῦ βραβείου. Ἀλλά ὁ Σεφέρης, ἀποφεύγοντας τόν θρίαμβο, εἶχε ἐξαφανισθῆ. Τόν ἀνεκάλυψε στόν Πόρο, στήν ἔπαυλι Λαμπράκη, ὅπου ὁ Γιῶργος καί ἡ Μάρω Σεφέρη εἶχαν καταφύγει μέ τόν διακεκριμένο φιλόλογο καί κριτικό Γιῶργο Σαββίδη καί τήν Λένα Σαββίδη, διευθύντρια τοῦ «Ταχυδρόμου». Στήν ἀποκλειστική αὐτή συνέντευξι, ὁ ποιητής ἐξέφρασε τά αἰσθήματά του καί τά αἰσθήματα τῶν Ἑλλήνων γιά τήν τιμή αὐτή. Διηγήθηκε τά νεανικά του χρόνια στό Παρίσι καί στό Λονδῖνο, τή διπλωματική του σταδιοδρομία, τίς γνωριμίες του μέ τούς μεγάλους συγγραφεῖς τῆς σύγχρονης Γαλλίας:

«Ἐγνώρισα τόν Ἀντρέ Ζίντ τό 1939 στήν Ἀθήνα. Ἦταν μιά φοβερή ἡμέρα γιά μᾶς τούς Ἕλληνες. Οἱ Ἰταλοί εἶχαν εἰσβάλει στήν Ἀλβανία καί ἐγνωρίζαμε ὅτι ἔπειτα ἀπ' αὐτό ἦταν ἡ σειρά μας. Ὁ Ζίντ μέ κατέπληξε. Τί φρεσκάδα, τί ζωηρότης! Τόν ἀπασχολοῦσε πολύ ἡ παγκόσμια κατάστασις, ἐνδιαφερόταν γιά ὅλα. Μέ ἔβαλε νά διαβάσω τήν ἀρχή τῆς Ἰλιάδος, γιά νά ἀκούσῃ πῶς προφέρομε ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες τά ἀρχαῖα ἑλληνικά». Γιά νά δείξη ὅτι δέν ἦταν σύμφωνος, ἔλεγε μόνον «ἀσφαλῶς, πρέπει σεῖς νά ἔχετε δίκηο». Σέ μιά στιγμή τόν ἐρώτησα ἄν κατά τό ταξίδι του στή Σοβιετική Ἕνωσι συνήντησε καλούς ποιητές καί μοῦ ἀπήντησε: «Τόν Παστερνάκ, ἀλλά αὐτός θά καταλήξῃ στήν αὐτοκτονία»!

Ὁ Πιβό ἀναφέρει ὅτι ὁ Σεφέρης ἔχει φιλία ἤ γνωριμία μέ πολλούς Γάλλους συγγραφεῖς, ὅπως τόν Γκαετάν Πικόν, τόν Ὕβ Μπονφουά, τόν Ἀνρί Μιλσώ. Ἔκαμε ἐκδρομές μέ τόν Ἐλυάρ καί ἐγνώρισε τόν Σαίν Τζών Πέρς στήν Οὐάσιγκτον. «Ἐμιλούσαμε γιά δυσκολίες καί ὁ Πέρς μοῦ εἶπε: «Ὁ Θεός ξέρει ἄν ὁ ποιητής ἔχει ἀνάγκη».

Ἀφηγήθη ἐπίσης ὁ Σεφέρης τήν γνωριμία του μέ τόν Χένρυ Μίλλερ, τό 1940. Ὡς γνωστόν, ὁ Μίλλερ ἀμέσως ἔνοιωσε ἀπέραντο θαυμασμό γιά τόν Σεφέρη καί ἀφιέρωσε σ' αὐτόν ἐγκωμιαστικές σελίδες τοῦ βιβλίου του «Κολοσσός τοῦ Μαρουσιοῦ», ὅπου μεταξύ ἄλλων ἔγραφε: «Τά ποιήματά του μοιάζουν πολύτιμα πετράδια, συμπυκνωμένα, ἀστραφτερά, ἀποκαλυπτικά».

❁

Ἀνέφερε ἐπίσης ὁ Σεφέρης στόν Πιβό τή γνωριμία του μέ τόν Ἐδουάρδο Ἐρριώ: «Ἀγαπητέ μου, ὁ Ἐρριώ ὁμιλεῖ γιά μένα στό βιβλίο του «Κάτω ἀπό τήν ἐληά». Ὅταν ἦρθε νά ἐπισκεφθῇ τήν Ἑλλάδα, ἐγώ ἤμουν πού ἐχρησίμευσα ὡς ὁδηγός του. Τόν ἐπερίμενα στά γιουγκοσλαβικά σύνορα καί ἐκάμαμε τόν γύρο τῆς Ἑλλάδας. Ἡ πολυμάθεια τοῦ Ἐρριώ μέ κατέπληξε. Ὅπου καί ἄν πηγαίναμε, ἀπήγγελλε στίχους τοῦ Ὁμήρου σχετικούς μέ τόν τόπο. Μιά μέρα, μέ κύτταξε στά μάτια καί μοῦ εἶπε: «Σεῖς, σεῖς, πρέπει νά γράφετε». Τοῦ ἀπήντησα: «Ὤ, Πρόεδρε, λίγα πράγματα». Ἀπό τόν Ἐρριώ ἔμαθα ὅτι μεγάλος ἄνδρας εἶναι ὄχι μόνον ἐκεῖνος πού ξέρει νά ἐργάζεται, ἀλλά ἐκεῖνος πού ξέρει νά ἀναπαύεται. Καί αὐτός μέ ἔκαμε ἱππότη τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς».

—Νομίζω ὅτι ἔχετε μεταφράσει τόν Ζίντ.

—Ναί, τόν Ζίντ, ἕνα ποίημα τοῦ «Πολύντ», ἀλλά καί τόν Μονταίνιο, τόν Ἐλυάρ, τόν Μιλσώ, τόν Βαλερύ. Ἐδημοσίευσα τήν πρώτη μετάφραση τοῦ «Κυρίου Τέστ» τοῦ Βαλερύ. Ἐπίσης τόν Ζούβ καί τόν Κλωντέλ. Ἔκαμα τίς μεταφράσεις αὐτές γιατί πιστεύω ὅτι γιά τόν ποιητή αὐτή εἶναι μιά ἔξοχη γλωσσική ἄσκησις, ἕνας βέβαιος ἐμπλουτισμός.

Ὁ ποιητής ἐξήγησε στόν Γάλλο ἀπεσταλμένο γιατί ἡ παραγωγή του εἶναι περιωρισμένη ποσοτικῶς. «Δέν δημοσιεύω, παρά μόνον ὅταν αἰσθανθῶ τήν ἀνάγκη. Ἐδημοσίευσα τήν πρώτη μου συλλογή ἀρκετά ἀργά, ὅταν ἤμουν τριάντα ἐτῶν. Τή στιγμή ἐκείνη, εἶχα συνείδησι δύο πραγμάτων: Ὅτι ἤθελα μιά ποίησι ἁπλή καί ὅτι οἱ ἄνθρωποι δέν θά τήν ἀγαποῦσαν. Ἔπειτα, ἡ ἐργασία μου ἡ διπλωματική ἔτρωγε πολύν χρόνο...»

—Δέν ἐδοκιμάσατε ποτέ νά γράψετε μυθιστόρημα;

— Ποτέ. Τό μυθιστόρημα ἔχει πάρα πολλές λέξεις, εἶναι πολλή μακρηγορία. Προτιμῶ νά ἐκφράζωμαι μέ ὅσο γίνεται λιγώτερες λέξεις, δηλαδή μέ τήν ποίησι.

Ἡ στάσις του, γενικά, στή ζωή συνοψίζεται στή λέξι «συμπάθεια». Εἶπε στόν Πιβό: «Ὅταν κάποιος κάμη κάτι πού μοῦ προξενεῖ ἐντύπωσι, τοῦ τό λέγω. Καί δέν ἀρνοῦμαι ποτέ νά εἰπῶ ὅτι ἔμαθα κάτι ἀπό κάποιον, ὅτι κάποιος ποιητής μοῦ προξένησε ἐνδιαφέρον καί μέ καθωδήγησε».

Ὁ ἴδιος «Φιλολογικός Φιγκαρό» δημοσιεύει ἄρθρο τοῦ Ζίλ Λαπούζ γιά τήν ποίησι τοῦ Σεφέρη καί παρέχει λεπτομερεῖς πληροφορίες γιά τήν μεταφραστική ἐργασία τοῦ Ζάκ Λακαρριέρ καί τῆς Ἠγερίας Μαυράκη. Ἐξηγεῖ τήν γλωσσική ἐπανάστασι πού ἔφερε ὁ Σεφέρης στήν ἑλληνική ποίησι, ἡ ὁποία ἦταν παραφορτωμένη. Ἔφερε στήν ποίησι τήν ἁπλοϊκή γλῶσσα, τήν καθημερινή γλῶσσα ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ἐπίσης ἐξηγεῖται στό ἄρθρο αὐτό ἡ ἀγάπη τοῦ Σεφέρη πρός τή θάλασσα, πού ἐκφράζεται μέ τήν χρησιμοποίησι πολλῶν ναυτικῶν φράσεων καί εἰκόνων. Ὁ ποιητής παρουσιάζεται σάν ἕνα εἶδος ραντάρ στό κατάρτι τοῦ καραβιοῦ, πού διατηρεῖ τήν ἐπικοινωνία μεταξύ τῶν ἀνθρώπων τοῦ καραβιοῦ καί ὅλου τοῦ ἄλλου κόσμου.

Ἕνας ἐμπνευσμένος ὕμνος τοῦ Γκαετάν Πικόν, διευθυντοῦ Γραμμάτων καί Τεχνῶν, δημοσιεύεται στά «Φιλολογικά Νέα». Μέ τόν τίτλο «Τό Νομπέλ ἀποκαλύπτει ἕναν ποιητή — Μορφές τοῦ Σεφέρη», ὁ Πικόν παρουσιάζει εἰδικώτερα τόν Ἕλληνα ποιητή σάν προσωποποίησι τῆς γεωγραφικῆς μορφῆς τῆς Ἑλλάδος, ἄνθρωπο τοῦ ἥλιου καί τῆς θάλασσας. Τόν βλέπει σάν ταξιδιώτη καί ἐξόριστο, πού ὅμως ἔχει πάντα τήν ἑλληνική Γῆ σάν πόθο καί σκοπό του, «πού φεύγει ἀκριβῶς γιά νά ξαναβρῆ, πού διαποτίζεται ἀπό τούς χυμούς τῆς ζωῆς γιά νά τούς ἀποστάξῃ σέ σταγόνες ποιήσεως...» Ὁ Πικόν διακρίνει στήν ποίησι τοῦ Σεφέρη τήν γλυκύτητα τῶν παλαιῶν ριζῶν καί τήν ἀσφάλεια τῶν πηγῶν: «Αὐτή ἡ ποίησις ἡ ἀνοιχτή, ἡ θαρραλέα, πού ἀκολουθεῖ τούς καιρούς τῆς ζωῆς καί βαδίζει μαζί τους πρός τό μέλλον, προχωρεῖ πάνω στά ἀρχαῖα ἀχνάρια, ἀκούοντας τούς προαιώνιους φθόγγους...»

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ

Τό Βασιλικόν Ἐθνικόν Ἵδρυμα προκηρύσσει Δημόσιον μειοδοτικόν διαγωνισμόν διά τήν προμήθειαν α) δύο (2) ἠλεκτρικῶν σκοπετζῶν καί β) τεσσάρων (4) ἠλεκτρικῶν ἀπορροφητήρων (σκουπῶν).

Ὁ διαγωνισμός ἐνεργηθήσεται ἐν Ἀθήναις καί ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Ὑπηρεσίας Προμηθειῶν τοῦ Ἱδρύματος τήν 11ην Νοεμβρίου 1963 ἡμέραν Δευτέραν καί ὥραν 12—1 μ.μ.

Πληροφορίαι καθ' ἑκάστην εἰς τήν ἀνωτέρω διεύθυνσιν.

Ὁ Γενικός Διευθυντής
Σ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ